

Sosiaali- ja terveystk
Kaupunginhallitus

§ 29
§ 71

30.01.2018
19.02.2018

LAUSUNTOPYYNTÖ KUNTALAISALOITTEESEEN KENKIIN SIJOITETTAVISTA LIUKUESTEISTÄ IKÄIHMISSILLE

868/06.01.00/2017

SOSTE 30.01.2018 § 29

Valmistelija vanhus- ja hoitopalvelujen päällikkö Maarit Alalahti:

Sosiaali- ja terveyslautakunnalta on pyydetty lausunto aloitteeseen kenkiin sijoitettavista liukuesteistä ikäihmisille.

Kuntalaisaloite.fi palveluun on Riku Hyttisen toimesta 13.11.2017 laadittu seuraava aloite:

”Joka vuosi iäkkäämpiä ihmisiä loukkaantuu liukastumistapaturmissa ulkona ja valtaosa näistä olisi vältettävissä liukuesteillä. Osassa Suomen kunnissa on jo käytössä toimintamalli, jossa ikäihmiset saavat kunnalta veloituksetta kenkien päälle vedettävät liukuesteet. Liukuesteet maksavat noin 8 euroa/pari joten tähän lukuun verrattuna yhden lonkkamurtuman hinnalla (n.20000 euroa) näitä saisi noin 2500 kappaletta. Kyseessä olisi siis erittäin edullinen tapa huolehtia ikäihmisistä ja heidän liikkumisestaan liukkailla pihoidilla ja tienpinnoilla. Jakelu voisi olla vaikka 70 vuotta täyttäneille ja vanhemmille Torniolaisilla ihmisillä joka toinen vuosi.”

Kenkiin asetettavista liukuesteiden käytön vaikuttavuudesta ei ole käytettävissä laajoja seurantatutkimustuloksia. Työterveyslaitos on vuonna 2009 selvittänyt tutkimuksessaan (n=42) liukuesteiden ja nastakenkien tehokkuutta kaatumisen ehkäisyssä. Raportin johtopäätöksissä todetaan, että tutkimus lisäsi tietoa liukuesteiden ja nastakenkien asianmukaisesta käytöstä ja pääosin positiivisista, mutta myös mahdollisista negatiivisista vaikutuksista liukkaalla kävelyyn. Lisäksi johtopäätöksissä todetaan, että nastakengät ehkäisivät liukastumisia tehokkaimmin.”

Lonkkamurtumista yli 90% tapahtuu kaatumisen seurauksena, joista pääosa tapahtuu sisätiloissa. Myös jäiset, hiekoittamattomat tiet ovat todennäköisiä liukastusonnettomuuksien paikkoja, samoin kuin taloyhtiöiden ja liikekeskusten piha-alueet.

THL:n oppaan (Ikäihmisten kaatumisten ehkäisy 2016.) mukaan liukastumisia ja liukastumisesta johtuvia kaatumisia voidaan vähentää hyvien jalkineiden ja liukuesteiden käytöllä. Yhdysvaltaisen tutkimuksen mukaan koko jalkapohjan alle laitettavat liukuesteet vähensivät iäkkäiden kaatumisia jopa puolella ja liukuesteitä käyttä-

neistä kenellekään ei sattunut vakavaa vammaa tai murtumaa. Kenkiin laitettavia liukuesteitä on monenlaisia. Ne voidaan asentaa kenkään pysyvästi tai ottaa käyttöön tarvittaessa. Liukuesteen valinnassa on mietittävä, millaisissa kengissä ja millaisessa liikkumisessa liukuestettä käytetään.

Ennen hankintaa pitää myös kokeilla, miten helposti iäkäs itse pystyy laittamaan liukuesteen kenkään ja ottamaan sen pois. Liukuesteet tulee voida tarvittaessa ottaa pois mahdollisimman helposti, sillä sileillä ja kovilla alustoilla, kuten kivilattioilla, käveltäessä liukuesteet voivat olla vaaralliset.

Vaikka liukuesteet olisivat käytössä, pitäisi iän karttuessa pitää huolta myös kunnosta. THL:n (YLE uutiset 21.11.2017) mukaan kunnat voisivatkin tarjota ikäihmisilleen liukuesteiden lisäksi mahdollisuuksia liikkua. Liukuesteet eivät poista ongelmaa, vaan ensisijaista olisi tarjota iäkkäämmille ryhmille liikuntapalveluita, joiden avulla toimintakykyä pidetään kunnossa. On arvioitu, että jopa kolmannes vakavista lonkkamurtumista voitaisiin estää, jos ikäihmiset liikkuisivat reippaasti 3-4 tuntia viikossa.

Torniossa on aiemmin kyläyhdistysten toimesta jaettu ikäihmisille hiekkasäkkejä portaiden ja pihan hiekoittamiseen. Kokemusten perusteella käytäntö on estänyt portaissa liukastumisia ja hiekkasäkkien jakaminen torniolaisille ikäihmisille tulisi aloittaa uudelleen.

Jaettavien liukuesteiden tulisi olla tyyppitarkastettuja ja sertifioituja tuotteita, jolloin niistä löytyy CE-merkintä. Liukuesteiden tulee ulottua koko kengänpohjan alueelle ja niissä tulisi olla vähintään 10 nastaa. Laadukkaiden liukuesteiden hinta vaihtelee 13,00 - 40,00 e/pari. Nastakenkien, jotka ehkäisisivät liukastumisia tehokkaammin, hinnat alkavat 100 e:sta.

Valmisteluun ei ollut mahdollista saada 70 vuotta täyttäneiden torniolaisien määrää. Tilastojen mukaan 31.12.2016 Torniossa oli yli 65-vuotiaita henkilöitä yhteensä 2 728, joista 75 vuotta täyttäneitä 1 892. Näin ollen kertaluonteinen hankinta kenkiin asetettavista liukuesteistä kaikille yli 65-vuotiaille aiheuttaisi välittömät 35 464 - 109 120 e kustannukset ja 75 vuotta täyttäneille 24 596 - 75 680e kustannukset. Tämän lisäksi hankinnasta aiheutuisi runsaasti myös välillisiä kustannuksia ja hallinnollista työtä liittyen mm. liukuesteiden hankintaan, jakeluun sekä käytön opastukseen ja ohjaukseen liittyen. Vaihtoehtona voisi olla se, että kaupunki avustaisi rahallisesti 70 vuotta täyttäneitä nastakenkien hankinnassa.

Vanhus- ja hoitopalvelujen talousarviossa ei ole varattu määräraho-

ja, joilla liukuesteitä voitaisiin hankkia vuonna 2018. Myöskään henkilöresurssia ei ole käytettävissä liukuesteiden hankintaan, jakeluun ja käytön opastukseen.

Valmistelijan esitys:

Koska liukuesteiden käytön vaikuttavuudesta ei ole saatavissa luotettavaa seurantatietoutta ja nastakengät ehkäisevät liukastumista tehokkaammin, sosiaali- ja terveyslautakunta esittää että kaupunki voisi liukuesteiden jakamisen sijasta varautua vuoden 2019 talousarviossa avustamaan 70 vuotta täyttäneitä torniolaisia nastakenkien hankinnassa.

TOIMIALAJOHTAJA LEENA KARJALAINEN:

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyy valmistelijan esityksen.

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA:

Hyväksyttiin.

KH 19.02.2018 § 71

Valmistelija hallintopäällikkö Leena Meriläinen:

Kaupunginvaltuusto on vastaanottanut 15.12.2014 § 87 kokouksessaan valtuutettu Raija Lummin allekirjoittaman 15.12.2014 päivätyn aloitteen koskien vanhusväestön kaatumisten ennaltaehkäisyä piikkikenkien avulla. Aloite on saatettu sosiaali- ja terveyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on 7.6.2016 § 112 esittänyt kaupunginhallitukselle, että piikkikenkien hankinta kuuluu jokaisen henkilön omaan vastuuseen omasta terveydestä ja hyvinvoinnista. Kaupunginhallitus on 20.6.2016 § 175 jättänyt asian pöydälle. Sosiaali ja terveyslautakunta on 11.10.2016 § 165 edelleen esittänyt kaupunginhallitukselle että piikkikenkien hankinta kuuluu jokaisen henkilön omaan vastuuseen omasta terveydestä ja hyvinvoinnista. Kaupunginhallitus on 17.10.2016 § 151 päättänyt merkitä asian tiedoksi ja saattaa sen kaupunginvaltuuston tietoon sekä katsoa aloitteen loppuun käsitellyksi. Kaupunginvaltuusto on päättänyt merkitä asian tiedoksi ja katsoa aloitteen loppuun käsitellyksi.

KAUPUNGINJOHTAJA TIMO NOUSIAINEN:

Kaupunginhallitus päättää, että piikkikenkien hankinta kuuluu jokaisen henkilön omaan vastuuseen omasta terveydestä ja hyvinvoinnista ja katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

KAUPUNGINHALLITUS:

Hyväksyttiin
